

کتابهایی که مسیر تاریخ را تغییر دادند

نفستین مدرسه‌های اروپا به صورت مدرسه‌های پزشکی بودند که آرام آرام گسترش یافتند. قدیمی‌ترین آنها مدرسه پزشکی سالرنو (salerno) در ایتالیا بود که با تأثیر از مدرسه‌های اسلامی، به ویژه نظامیه‌ها ساقط شده بودند. مدرسه‌های بعدی از جمله دانشگاه بولونیا، دانشگاه‌های پاریس، مونپلیه و آکسفورد همگی پس از قرن دوازده میلادی بوجود آمدند. برای پی بردن به میزان تأثیر پذیری غربی‌ها از دانشگاه‌های اسلامی کافی است به کتاب‌های درسی آنها نظری افکنیم.

قانون: کتاب قانون بو علی سینا را می‌توان بزرگترین کتاب در تاریخ پزشکی دانست. این کتاب قرن‌ها در مدرسه‌ها و دانشگاه‌های اروپا درس داده می‌شد و افتخار پزشکان آن دوران این بود که به لقب **روح ابن سینا** مشهور شوند. تأثیر ابن سینا و کتاب قانون او به اندازه‌ای شگرف بود که پس از انتشار این کتاب، اثرهای پزشکان دیگر که برفی مانند کتاب **الملکی علی بن عباس** (از پزشکان و جراحان معروف مسلمان در دربار **الماکم‌الثانی ماکم** معروف اسپانیا در شهر قرطبه) که بسیار برجسته نیز بودند، کم رنگ شوند. این کتاب بر شهرت **جالینوس** و پزشکی یونانیان قدیم سایه افکند و بیش از هفتصد سال مرجع دانشجویان و استادان پزشکی اروپا بود. کتاب قانون تا سال ۱۵۰۰ میلادی ۱۵ بار در اروپا تجدید چاپ شده است، حال آنکه کتاب **جالینوس** فقط دو بار به چاپ رسیده است. در صد سال بعد ۲۰ بار دیگر چاپ می‌شود و تا نیمه دوم قرن هفدهم میلادی، بارها به چاپ می‌رسد. بنابراین کتاب **قانون ابن سینا** در طول تاریخ علمی انسان، بیش از هر کتاب دیگری چاپ شده و درس داده شده است. به علاوه چاپ شرح‌هایی که بر این کتاب نوشته شده است، از شمار بیرون است.

طب منصوره: زکریای رازی کتاب‌های متعددی در پزشکی و دانش‌های دیگر نوشته است. با وجود این ترجمه کتاب **طب منصوره** او بیش از همه در غرب منتشر شده و شهرت آن حتی بر کتاب **الموای** نیز سایه افکنده است. شرح کتاب **طب منصوره** نوشته پروفیسور **گراف** فراری **نفستین** کتاب پزشکی است که در سال ۱۴۶۹ میلادی با فن چاپ گوتنبرگ به چاپ رسیده است. **جالب** است بدانید **گراف** فراری در این کتاب بیش از سه هزار بار از **ابن سینا**، هزار بار از **زکریای رازی** و **جالینوس** و یکصد و چهل بار از **بقراط** نام برده است حتی پدر علم **آناتومی** و در اصل پدر پزشکی نوین اروپا **آندریاس** و **سالیوس** زبان عربی می‌آموزد تا بفهمد کتاب **منصوره** را به لاتین تصحیح کند و منتشر سازد.

الموای: این اثر بزرگ ۲۰ جلدی به فرمان **شارل** دانتو پادشاه **فرانسوی** **ناپل** و **سیسیل** به همت **فرچابن‌سالام** صقلای (سیسیلی) در ۲۵ جلد در سالهای ۱۲۷۰ تا ۱۲۷۹ میلادی به لاتین ترجمه شده. این ترجمه که امروز دانشگاه پاریس به داشتن یک دوره از آن مباحث می‌کند، چند قرن کتاب درسی دانشگاه‌های اروپا بود. ترجمه کتاب دیگری از رازی به نام **(الجدری و المصبه)** از سال ۱۴۸۹ تا سال ۱۸۶۶ فقط در انگلستان چهل بار به چاپ رسید.

الجبر و المقابله: فوارزمی یکی از درفشان ترین چهره‌های فانه دانش بغداد بود. او کتابهایی در جغرافیا و نجوم نوشت که سیصد سال بعد، آتل هارت انگلیسی آنها را به لاتین ترجمه کرد. اما دو اثر او در ریاضیات نام او را جاودانی کرد. یکی از آنها *مل المسائل علمی برای زندگی عملی با عنوان الجبر والمقابله (al-gabr wa-al moghabala)* است. مترجمی که این کتاب را در قرون وسطی به لاتین ترجمه کرد، همان نام عربی را برای آن برگزید و نخستین واژه عنوان این کتاب یعنی (الجبر) برای همیشه در ریاضیات با عنوان algebra به جای ماند. این کتاب تا قرن ۱۶ میلادی کتاب درسی استاندارد در دانشگاه‌های اروپا بود. کتاب دیگر فوارزمی کتاب آموزش فن محاسبه است که در آن روش هندی را آموزش داده است (نوشتن عددها، جمع و تفریق، نصف کردن، دو برابر کردن، ضرب و تقسیم و محاسبه‌های کسری). این کتاب در آغاز قرن ۱۲ میلادی به لاتین ترجمه شد. ترجمه لاتین کتاب این گونه آغاز می شود:

dixit algorithmi: laudes deo recetori nostril atque defonsori dicamus dignos

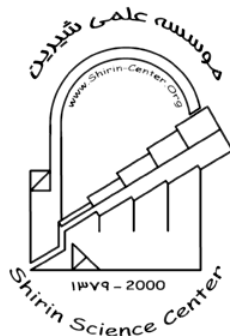
چنین گفت الگوریتمی (فوارزمی) بگذار خدا را شکر گویم، سروری که پشتیبان ما است.

به این ترتیب واژه الگوریتم (Algorithm) به فرهنگ واژگان غرب وارد شد و نام فوارزمی را به عنوان پدر بزرگ (ایانه جاودانه ساخت.

المناظر: کتاب المناظر مسن ابن هیثم مشهور به الهازن که در هفت بخش نوشته شده است در سال ۱۲۷۰ توسط ویتلو (Witelo) ترجمه و در سال ۱۵۷۲ با عنوان

Oticae thesaurus Alhazeli libri VII., cum ejusdem libro de crepusulis et nubium ascensionibus

منتشر شد. این کتاب از نخستین کتاب‌هایی است که در آن از آزمایش‌هایی به روش علمی نوشته شده است. تاثیر پذیری راجر بیکن، جان پیچام، ویتلو و کپلر از این اثر و کارهای دیگر ابن هیثم روشن است. ابن هیثم در این کتاب شرح داده که چگونه به روش تجربی ثابت کرده است، بر خلاف تصور پیشینیان ما یک چیز را با این دلیل می بینیم که از هر نقطه آن شعاعی باز می‌تابد و به چشم ما می‌رسد. مفهوم مخروطهای شعاعی که از چیزی به چشم وارد می‌شوند، مبانی پرسپکتیو قرار گرفت و در قرن پانزدهم در ونیز و فلورانس به هنر راه یافت.

Add: Jomhoori Street, No. 7444
Fasa, 74617-16948

Tel: (731) 333-1356

Fax: (731) 333-9977

www.shirin-center.org
info@shirin-center.org

آدرس: خیابان جمهوری، پلاک ۷۴۴۴

فسا، کدپستی ۷۴۶۱۷-۱۶۹۴۸

تلفن: ۱۳۵۶-۳۳۳۳ (۷۳۱)

نمابر: ۹۹۷۷-۳۳۳۳ (۷۳۱)